

Klasifikace

Chronický ekzém rukou je heterogenní onemocnění, dělíme jej na základě etiologických a klinických subtypů. Morfologie nemusí nutně odrážet etiologii a základní patofyziologie je společná pro všechny subtypy. Klinický obraz se může v průběhu času měnit (1, 2, 3). Nejčastější příčinou ekzému rukou je iritační dermatitida, alergická kontaktní dermatitida, atopická dermatitida (až třetina pacientů), méně často proteinová dermatitida a kontaktní urtikárie. Často je etiologie smíšená (1, 2, 3, 4, 5).

Etiologické subtypy

Iritační kontaktní dermatitida je nejčastější typ chronického ekzému rukou, ženy jsou postiženy častěji než muži. Postiženy jsou extenzory a laterální strany prstů a dorza rukou. Klinicky je přítomna deskvamace, bolestivé fisury, subjektivně je přítomno svědění. V anamnéze se potvrdí expozice iritanciím v pracovním nebo domácím prostředí. Diagnóza se stanoví na základě anamnézy a po vyloučení kontaktní senzibilizace.

Alergickou kontaktní dermatitidou (Obr. 3) jsou častěji postiženi muži, kteří jsou exponováni relevantním alergenům. Kontaktní senzibilizaci potvrzujeme epikutánními testy. Klinicky jsou postižena místa vystavená alergenům – bříška prstů nebo dlaně, kde je přítomno zarudnutí, puchýřky, subjektivně je přítomno svědění.

Atopický ekzém rukou (Obr. 4) začíná obvykle v mladém věku, možná je ale i pozdní manifestace. Postižena jsou dorza rukou, dlaně a přilehlé oblasti zápěstí, meziprstní prostory. V anamnéze je atopická dermatitida

v raném dětském věku, v pubertě, či souběžná atopická dermatitida. Má dvě klinické varianty: vezikulární typ – s puchýřky ve dlaních a meziprstních prostorech se zarudnutím. Lichenoidní/ekzémový typ vykazuje zarudnutí meziprstních prostorů zejména na dorzech rukou a na vnitřních stranách zápěstí.

Kontaktní urtikárie vzniká na základě expozice proteinům, které vyvolají reakci I. typu, postižení je charakterizováno kopřivkovým výsevem, erytémem, následně olupováním. Postižené jsou oblasti kontaktu, ale může dojít i k šíření za tuto oblast. Kožní projevy se objeví několik minut po kontaktu s alergenem. Pokud je expozice kontinuální nebo opakovaná, rozvine se **proteinová dermatitida**. Je vyvolána I. typem alergické reakce – IgE protilátkami, pouze v některých případech IV. typem hypersenzitivní reakce. Mezi spouštěče patří rostlinné a zvířecí bílkoviny obsažené v potravinech (10). Ohrožené jsou osoby pracující s potravinami a se zvířaty (ošetřovatelé v zoo, veterináři) (2, 3, 5, 6). Epikutánní testy jsou obvykle negativní, diagnostikuje se testy skarifikačními, nebo prick testy s podezřelým alergenem (10).

Klinické subtypy

Hyperkeratotický ekzém rukou je častější u mužů, postihuje oblast dlaní, kde často vznikají bolestivé fisury. Je popisována souvislost s kouřením tabáku. Epikutánními testy se nepotvrdí kontaktní senzibilizace.

Akutní rekurentní vezikulární ekzém rukou postihuje mladé ženy, projevuje se cyklickým výsevem vezikul zejména na prstech a ve dlaních. Současně bývá přítomna akrocyanóza a hyperhidróza, je přítomno svědění.

Numulární ekzém rukou postihuje dorza rukou svědicími numulárními ložisky. Je asociován s atopickou dermatitidou. Obvykle se prokáže kontaktní senzibilizace v epikutánních testech. Klinicky vidíme suchou kůži, ekzémová ložiska na dorzech rukou, subjektivně je přítomno svědění.

Atopická dermatitida se projeví svědění, suchou kůží, ekzémovými projevy na dorzech rukou. Je popsána expozice alergenům.

K **pulpitidě** dochází v důsledku expozice iritanciím, alergenům, svědění je mírné, postihuje oblast bříšek prstů rukou, atrofická kůže je drsná.

U smíšené formy je přítomen více než jeden etiologický a klinický subtyp, např. kontaktní iritační dermatitida se často vyskytuje současně s kontaktní alergickou dermatitidou nebo dermatitidou atopickou (2, 3).

Diagnostika ekzému rukou

Při **vyšetření** zhodnotíme anamnézu průběhu a trvání onemocnění, příznaky, posoudíme exacerbaci a remisi, podrobně se dotazujeme na pracovní anamnézu a anamnézu volnočasovou.

Klinické vyšetření se zaměřuje na posouzení nálezu na rukou, ale je třeba vyšetřit celý kožní povrch včetně nehtů, kštice i genitálií, kde se může projevit obraz kontaktní alergické dermatitidy.

Ekzém rukou je objektivně podrobně zhodnocen pomocí skórovacího systému HECSI (Hand Eczema Severity Index), který kvantifikuje rozsah postižení a intenzitu morfologických projevů (1, 3, 4).

Obr. 1. Akutní ekzém

Obr. 2. Palmoplantární pustulóza

